

# Sisällys

Alkusanat 8

Johdanto 10

## I KULTTUURINEN TAUSTA JA KONTEKSTI

*Kirjallisen kulttuurin keskiaikainen tausta* 29

Kirjallisen kulttuurin verkostot, keskuksat ja infrastruktuurit 29

Keskiajan Suomi kieliympäristönä 40

Kirjallinen kulttuuri Suomessa ennen kirjasuomen aikaa 43

Kohti kirjoitetun suomen ja painetun suomenkielisen

kirjallisuuden aikaa 62

*Uuden ajan alun Suomi kirjallisen kulttuurin kontekstina* 74

Yhteiskunnallinen ja historiallinen konteksti 74

Monikielinen yhteiskunta ja kieliympäristö 95

Luku- ja kirjoitustaito 105

Lukeminen ja kirjojen omistaminen 114

*Suomenkielisen kirjallisuuden julkaiseminen* 120

Kieli ja kirjallisuus vallan välineinä 120

Kirjojen painaminen ja välittäminen 130

Suomen kielellä julkaiseminen 144

## II KIRJOITETUN PROSESSEJA JA KÄYTÄNTEITÄ

### *Tekstien tuottaminen ja vuorovaikutus 155*

Kirjoitetun tekstin tuottaminen ja koostaminen 155

Tekstilajit ja tekstienvälisyys 175

Kirjoitettu vuorovaikutus 191

### *Ortografia ja muut merkintätavat 209*

Kirjoitustyyli ja kirjasinlajit 209

Äänteiden merkitseminen 216

Muut merkit ja lyhentäminen 227

## III KIELEN RAKENTEET JA SANASTO

### *Vanhan kirjasuomen ominaispiirteitä 235*

Kirjoitetun suomen variaatio 235

Kääntäminen ja muiden kielten vaikutus 251

Morfologisia ja syntaktisia ominaispiirteitä 257

### *Vanhan kirjasuomen sanastoa ja nimistöä 299*

Näkökulmia sanastoon 299

Kirjallinen nimistö 317

## IV LAJIT, TEOKSET JA KIELI

### *Vanhan kirjasuomen kauden tekstit ja niiden kieli 331*

Uskonnolliset tekstit 332

Hallinnolliset tekstit 369

Maalliset tietotekstit 386

Muut lajit 411  
Paratekstit 432

Lähteet 453

Kirjoittaja 525  
Abstract 526  
Asiahakemisto 528  
Henkilöhakemisto 541  
Paikannimihakemisto 545